

Tidning från Studieförbundet Bilda

Nr 3
2011

kolon

**Resan till Jerusalem 20 år ■ Konfliktkurs
Frizon ■ Ny fotobok om Mellanöstern**

Deltagarkultur!?

“Ingenting är omöjligt, bara mer eller mindre besvärligt”, läser jag på mycket sällan uppdaterade men geniala (tycker jag), Bittert.se. En sanning. För hur hopplöst någonting än är så är det inte omöjligt, bara just mer eller mindre besvärligt.

Detta nummer av :kolon handlar om Mellanöstern, och kanske mest om just konflikten mellan Israel och de palestinska områdena. Vi ville göra ett sådant nummer för att Bildas studiecenter i Jerusalem firar tjugo år i år. Jag har tummat på fotoalbumet från invigningen. Det är samma hus, alldeles inför Jaffaporten i Jerusalems gamla stad, och en del ansikten från då på fotografierna känner jag igen. Och jag vet ju att de fortfarande i allra högsta grad är engagerade i frågan om allt det där som är så besvärligt. Och då känner jag också igen mig själv, för jag kan inte heller sluta att tänka på Israel och Palestina.

Jag gjorde min första resa 2007, i samband med Bildas kulturfestival Dandanat. Vi brukar åka med några svenska musiker och dansare varje år i juli, som möter upp palestinska musiker och dansare i Betlehem. Och så skapar vi tillsammans en kulturfestival. Det är inte särskilt omöjligt, ibland lite besvärligt kanske.

Det är något litet som vi som folkbildningsorganisation kan bidra med: att samla ihop ett gäng nyfikna människor och låta dem skapa sig en egen uppfattning på en studieresa. Det har vi sysslat med sedan 1991, och det kommer vi fortsätta med.

Mejla mig gärna om vad du tyckte om det här numret! På återseende i november!

*Tobias Johansson,
redaktör*

:kolon

Studieförbundet Bilda, Box 79, 125 22 Älvsjö
Tel 08-727 17 10 ■ info@bilda.nu
www.bilda.nu ■ www.bildamusik.nu
ISSN 1650-5808

Omslag

Ur boken *Shalom Inshallah*. Foto: Ziv Koren

Ansvarig utgivare

Kerstin Enlund, telefon 08-727 17 11

Redaktör

Tobias Johansson, tel 08-727 17 29, tobias.johansson@bilda.nu

Layout

Boel Algulin

Redaktion

Boel Algulin, Tobias Johansson, Louise Lind,
Birgitta Haglund

Tryck

Davidsons Tryckeri AB, Växjö

:kolon kommer ut fyra gånger per år. Lösnummer går att beställa från Studieförbundet Bilda.

Bilda

[Innehåll]

4

Vi besöker Frizon och samtalar med festivalgeneralen Elin Davidsson – om fred på blodigt allvar.

7

I höst släpper Bilda boken "Shalom Inshallah – Judar, kristna och muslimer sida vid sida". Vi berättar varför.

8

Konflikthantering behöver jobbas in i kroppen, som när man lär sig dansa. Vi går på kurs i Göteborg.

10

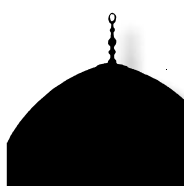
Vad är det som händer med den som reser till Jerusalem och slungas rakt in i en komplicerad religiös och politisk situation?

13

Krönika av Erika Andersson, kulturanthropolog.

14

I oktober arrangerar Bilda fyra seminariedagar om den arabiska våren – och hösten.

16

Notiser från hela Bildasverige.

19

Krönika av Bildas förbundsordförande Erik Amnå.

Många vill spela i USA

Ellen Arkbro och Johan Graden i Adam & Alma under SXSW 2011.

Anmälningarna har under hösten strömmat in om att få chansen att åka med Bilda till Austin, Texas och SXSW-festivalen i mars 2012. Inom kort bestäms vilka band som får åka med. I mars 2011 gjorde Bilda första resan till Austin; då var tre svenska akter med.

Gilla oss på Facebook!

Välkommen till vår officiella sida på Facebook, där du kan läsa nyheter, titta på foton och dela länkar: www.facebook.com/studieforbundetbilda

Vad är folkbildning för dig?

När butikerna söder om Folkungagatan i Stockholm höll kvällsöppet under SoFo Night 25 augusti visade Bilda upp sig. Från gården på Bondegatan där Bilda Öst har sitt kontor ljöd bland annat musik från barnkören Pueri Cantores, afrikainspirerade Zifa3, barbershopkören Alba och hiphoparen Budji. Vi frågade några besökare: Vad är folkbildning för dig?

Text och bild: Birgitta Haglund

Karin Nilsson

Studiecirklar, att man får bidrag för sådant man vill hålla på med. Och det är ju speciellt viktigt när man är ung. Mitt gamla musikband i Linköping fick till exempel bidrag till en replokal.

Har kommit för att lyssna på Budji.

Tommy Ljungberg

Det är att hålla kulturen vid liv, att engagera människor. Om en grupp sysslar med något och vill att fler ska få upp ögonen för det då är det folkbildning. Helt enkelt när man vill sprida sitt engagemang.

Är här för att lyssna på lite Kalmarhiphop med Budji.

Kerstin Larsson

Folkbildning är alla studieförbund; ABF och Vuxenskolan. Bilda har jag inte hört talas om tidigare. Folkbildning är när någon ser till att till exempel kulturarrangemang blir av. Det är också politiska föreningar.

Jag är här för att lyssna på min dotter som sjunger i show- och barbershopkören Alba.

En festival om att ner händerna för

Närkeslätten imponerar med sina soldränkta och bördiga åkerfält och längs den krokiga landsvägen som skär igenom landskapet ligger idylliska hus och gårdar som pärlor på ett snirkligt band. Mitt i denna lantliga mylla huserar även festivalen Frizon ett veckoslut i augusti varje år.

Det blir skön kontrast när festivalens kakofoni av ljud, aktiviteter och människor i rörelse krockar med den till vardags tysta och tidlösa lantligheten i området.

Festivalgeneralen Elin Davidsson ser förvånansvärt pigg ut för att ha varit igång tre festivaldagar och halva fjärde när vi slår oss ner för en pratstund. Utanför rummet där vi sitter pågår just nu en rad olika saker som är tillgängligt för festivalbesökarna. Kreativ verkstad, seminariet *Den kristne, staten och vapnen* i Virustältet, två verkstäder i Världens tält med rubrikerna *Religionsdialog och civillikurage med Salaams vänner* och *Vad skulle hända om kristna ägnade sig åt fred lika mycket som soldater åt krig*, nätverksträff för tjejer som håller på med musik, metalcorebandet Miss Grace spelar i Bildatältet, i den stora ladan pågår en uppvisning i improvisationsteater och på

scenen i Magasinet alldeles bredvid oss är det konsert med roots-reggaebandet Akosia. Att beskriva Frizon som enbart en musikfestival är en ytterst fattig beskrivning, närmast missvisande, och kulturfestival är nog mer korrekt.

– När folk frågar mig vad jag ser fram emot mest är det inte längre något ur musikprogrammet. Det brukar numera vara ett intressant seminarium eller panelsamtal i stället, säger Elin Davidsson.

Walkie-talkien hänger stadigt längs hennes sida och är hennes bästa och mest närgångna vän under festivalen. Hon berättar dock att hon nu har ropat ut till de andra i festivalstaben att hon är bortom radarn för att kunna genomföra intervjun ostörd.

Frizon har varje år ett tema. I år har de stuckit ut hakan och har temat *Fred – på blodigt allvar* där man i tematexten bland annat kan läsa ”Orden om

världsfred har blivit slitna, begagnade och utnyttjade. Alla säger: ’Vi vill ha fred’. Men menar vi allvar?”

– Vi har jobbat mycket med att försöka utveckla temat så att det inte blir ett flummigt hippieord. Vi jobbade så småningom fram fyra underrubriker som blev fred med mig själv, med Gud, med skapelsen och med varandra.

– Med ”blodigt allvar” vill vi också koppla hur vi relaterar till Jesu liv och slutligen hur hans död på korset påverkar oss, säger Elin Davidsson.

Hon berättar vidare att festivalen på olika sätt har försökt styra programinnehållet med konserter, seminarier, bibelstudier, gudstjänster, panelsamtal med mera att anknyta till temat.

– Det har givetvis varit svårast att styra banden till att anknyta till temat. Men vi har åtminstone berättat för dem vad vi har för tema och att de gärna får inspireras av det. När det gäller semi-

tt skita fred

Text och bild: Wilhelm Blixt

narier och gudstjänstinnehåll är det enklare att styra, förklarar hon.

Det allvarliga temat föddes så sent som hösten 2010. Frizons ledningsgrupp var då på en studieresa tillsammans med Bilda i Israel och Palestina. Tanken var att de skulle utvärdera 2010 års Frizonfestival, men ganska snabbt förvandlades resan till en förberedelse för 2011 och där temat blev självklart.

– Tillsammans med Bilda utformade vi ett reseprogram som passade oss. Vi fick möta olika grupper och människor. Bland annat fick vi möta olika teologer, vara med på samtal med och mellan judar, kristna och muslimer på Bildas studiecenter i Jerusalem, vi besökte platser som Ramallah och Hebron. Och vi besökte även flyktingläger.

– I de samtal och upplevelser vi hade där blev det ganska självklart med det här temat. Vi vill inte ducka för de här svåra frågorna.

– Vi blev särskilt inspirerade och utmanade av den palestinske prästen Fader Abuna Feras som säger "Get your hands dirty". Det han menar är att det krävs mycket praktiskt arbete för fred. Detta tog vi tillvara på och vill på olika sätt under festivalen utmana och inspirera besökarna att praktiskt arbeta för fred på olika plan, säger Elin Davidsson.

Verkar det som att festivalbesökarna tar till sig temat då?

– Det är givetvis svårt att säga såhär mitt under festivalen. Men min upplevelse är att många dröjer sig kvar efter programpunkterna för att själva starta samtal och diskutera de här frågorna. Mer än vanligt.

– Kanske är vi extra öppna för den här typen av diskussion och samtal efter det hemska som hände på Utöya utanför Oslo tidigare i sommar, säger Elin Davidsson.

Hon hoppas att de knappt 4 500 festivaldeltagarna, publik och funktionärer inräknat, ska känna sig inspirerade till att fortsätta jobba med fredsfrågor när festivalen är över. På olika plan. Det kan handla om att ställa upp för någon i skolan eller på jobbet, att försönas med sig själv eller Gud eller att mer aktivt jobba för fred i krigsdrabbade områden.

– Jag tror att en god början är att få fred med sig själv. Har vi inte det är det svårt att finna fred med andra, säger Elin Davidsson.

– Jag skulle också vilja skicka med en hälsning till olika grupper inom kristna församlingar, eller andra också för den delen, att besöka kristna i andra länder. Det var en otroligt nyttig upplevelse för oss och särskilt mötet med de kristna palestinierna, säger hon. ■

Fler bilder från Frizon på nästa sida ▷

Frizon fortsätter...

Bilda ger ut bok om Mellanöstern

I höst ger Bilda och förlaget Artos & Norma ut boken *Shalom Inshallah – Judar, kristna och muslimer sida vid sida*. Med foton av fotografen Ziv Koren och personliga porträtt ger boken röst åt judar, kristna och muslimer som aktivt vill utveckla olika sätt att leva tillsammans i vardagen, mitt i konflikten.

Text: Tobias Johansson

Bild: Ziv Koren

– En av utgångspunkterna varför vi ville göra en bok är att Swedish Christian Study Centre har sitt 20-årsjubileum i år, säger Magnus Stenberg, samordnare för Bildas Mellanösternarbete. 20 år är en ytterst kort och marginell tid i ett Jersualemperspektiv, men vi har ändå skapat oss erfarenheter och kontakter och vänner som vi gärna vill berätta om och dela med oss av.

I boken, som är en ögonblicksbild av Israel och de palestinska områdena just nu, lyfts fotot fram; ögonblicket, här och nu. Fotojournalisten Ziv Koren har varit verksam som fotograf sedan åren som militärfotograf inom den israeliska armén för ett par decennier sedan. I sina bilder kommer han mycket nära både människor, miljöer och händelser. Ofta med kontraster som verktyg; exempelvis barnet som står i givakt med ett leksaksgevär intill en grupp soldater.

– Ziv Koren fanns innan idén om boken kom upp, berättar Magnus. Han kom ut med en fotobok om konflikterna mellan israeler och palestinier för något år sedan, och vi som läst den tycker att den är ganska unik i att den skildrar både smärtan och i viss mån hoppet hos människorna. Det är unikt i ett sammanhang där konflikten brukar beskrivas, av naturliga skäl, från antingen det ena eller det andra hållet.

Boken vill skildra hur människor, trots konflikterna, lever för att i sina sammanhang arbeta för en bättre värld. De tre religionernas perspektiv, och de båda politiska, finns med, men också många andra: fredsaktivister, författare, konstnärer, psykiater, läkare, organisationer för mänskliga rättigheter. Ziv Korens foton varvas med intervjuer, gjorda av Catrin Ormestad, Daniel Braw och Magnus Nordqvist;

alla tre har under en längre tid följt utvecklingen i landet.

– Det som skildras i den här boken är något som sker mitt i konflikten, men den har egentligen mer fokus på möten mellan människor, och de ansträngningar som görs för att ändå göra saker och ting bättre.

Shalom Inshallah försläpptes i samband med bokmässan i Göteborg i september. 6 oktober släpps boken officiellt med ett arrangemang i S:ta Eugenia i Stockholm, med Ziv Koren på plats. ■

Reflexer bryt

Icke vålds- och plogbillsaktivisten Per Herngren tar emot oss i ett rum på Villa Överås i Göteborg. Vi är fyra personer som ska få pröva några av hans metoder för ickevåld under en tvådagarskurs i Bildas regi. Ungefär tjugo metoder hinner vi med. Flera tusen har han arbetat fram under snart 30 år som kursledare i ickevåld och konflikt-hantering.

– Konflikter, förtryck eller mobbning kan inte lösas enbart med samtal, goda tankar eller insikter. Vi behöver också vanor och reflexer i att ingripa snabbt och konstruktivt, säger Per Herngren.

Det här kallas proaktivt konfliktingripande och är ett annat begrepp för ickevåld.

Men Per understryker att metoderna inte är lösningen, de är en hjälp. Och ansvaret ligger inte hos ledare eller maktin-gripare utan hos gruppen.

– En ideal arbetsplats är när någon i gruppen ingriper. Offret ska inte behöva försvara sig själv. Det är när folk inte ingriper som det blir problem. Då förskjuts förövar-rollen från förövaren till dem som inte ingriper. Därför är det så viktigt att vi som grupp lär oss att fungera ihop och ingripa snabbt.

Det där med snabbhet är något Per ofta återkommer till. Upprepningen är viktig, att träna tills reaktionen sitter i kroppen. Och eftersom Per dansar salsa jämför han gärna med dansen.

– Du måste träna, träna, träna tills stegen sitter i kroppen. All träning handlar om att omedvetandegöra, ickevåld handlar om att bli omedveten, att reflexmässigt ingripa. Det gäller även konflikt-hantering.

Agera snabbt i rollspel

Han vill att vi ska agera snabbt under övningarna, om vi ska agera maktin-gripare och alltså ta hand om en person som blivit utsatt för en maktutövare är det viktigt att vi

er konflikter

handlar snabbt. Att låta bli att tänka, att bara handla och först därefter tänka och analysera händelsen. Till en början ger Per oss alla förutsättningar som vi behöver, lägger mer eller mindre orden i vår mun. Efter några övningar får vi mindre vägledning.

Vi gör olika rollspel. Vårt första utspelar sig på en spårvagn. En invandrad svensk sitter på bussen när en rasist stiger på och börjar skälla: ”Du sitter på min plats, flytta på dig! Åk hem till ditt land!” Då rycker maktingriparen in och fokuserar endast på offret. Sitter hon bredvid kanske hon räcker ut en hjälpsam hand och föreslår offret att följa med till en annan plats. Den här metoden kallas förflyttning och det är viktigt att offret får en plats där hon slipper ögonkontakt med förövaren.

Rollomvandling

En helt annan metod är rollomvandling. Vår övning blir att försöka omvandla rasisten till en hjälpare. Per inleder med en egen erfarenhet:

– Jag är aktiv i ett soppkök och en dag när jag gick genom parken såg jag en av gästerna där. Han gick framför mig och jag kunde se att han njöt av det vackra vårvädret. När han sedan gick på spårvagnen skedde en förvandling. Han blev genast medveten om hur smutsig och trasig han var, gick in i en helt annan roll och blev aggressiv, började bråka med de andra passagerarna. Jag som också stigit på spårvagnen ropade då högt ”hej Bertil” varpå Bertil lyste upp som en sol och glatt leende svarade ”hej Per”. Man bekräftar inte

den andres aggressivitet, utan agerar som om det var en helt annan situation.

– Så snabbt kan en rollomvandling ske. Men det kan också ta längre tid innan något sker. Ge bara inte upp, låt det ta lite tid för metoden att börja verka.

Mål och medel blir ett

”Som om” är ett begrepp Per gärna använder sig av. Som om handlar just om proaktivitet, att man handlar som om målet redan var nått. Mål och medel blir ett.

Om situationen känns skrämmande i ett rollspel hur skulle den då inte upplevas i verkligheten? Pers mantran träna och upprepning ringer i mina öron och det blir oerhört tydligt att det är det som gäller. För att få det där flödet då man inte tänker på vad man gör. Precis som att dansa salsa. ■

Text och bild: Birgitta Haglund

Resan till Jerusalem

Den ena gick en kurs i Mellanösternkunskap på en högskola, den andra utbildade sig till resepedagog. Gemensamt för Annika Eclund och Nsibin är att båda är kvinnor, båda är kristna – och de är överens om att det är svårt att berätta hemma om vad de varit med om; det är svårt att begripa Jerusalem, Mellanöstern, arabvärlden, om man inte varit där och sett, mött människorna. :kolon reste i minnet tillsammans med dem för att försöka skildra punkten i motsättningarnas mitt.

Text och bild: Tobias Johansson

Nsibin gick en högskolekurs om Mellanöstern. Hon berättar:

– Tanken var att man gick kursen, och läste om de olika religionerna som dominerar där, och avslutade med en studieresa där man fick möjlighet att se platserna, träffa människorna, lyssna på olika föredragare. Vi besökte exempelvis kyrkor och kloster, mötte akademiker på Jerusalems universitet, besökte Betlehems universitet, och Masada, Nasaret. Hela tiden fick vi tillfälle att möta representanter för de olika sidorna och ställa frågor; vi fick höra om situationen nu, om framtiden, om alla svårigheter.

Annika Eclund var Bildas Mellanösternstipendiat 2000. 2002 utbildade hon sig till resepedagog. Hon berättar:

– Frågan om Israel och Palestina är den mest brännande politiska och utrikespolitiska fråga som man kan tänka sig. Det är svårt att överhuvudtaget hamna i frågan utan att folk tänker till direkt. Man kan bara nudda vid ämnet så har man en hop av människor som vet precis hur allting ligger till. Jag har mött eller sett många människor som inte ens har någon vilja att förstå. Så jag går inte in i debatten här på hemmaplan. Det är bättre att ta med sig en grupp, och låta intrycken få tala själva. Genom det man är med om på resan omvärderar man mycket av det som är svart och vitt på hemmaplan. Det är just det som är så fantastiskt, när man reser med en grupp, när man ser vad som händer med gruppen. Det är många jag rest med som sagt efter fem-sex dar: 'Nu förstår jag vad du pratade om på förberedelsecirkeln.'

En delad stad

Tre världsreligioner möts i Jerusalem. I Jerusalems gamla stad, till ytan inte mycket större än gamla stan i Stockholm, finns Västra muren och Tempelberget (judendomen), Den heliga gravens kyrka (kristendomen), och Klippdomen och Al-Aqsamoskén (islam). Turister och pilgrimer trängs på de smala stengatorna kring vallfärdsplatserna, och i basarerna. Vad söker man när man reser till Jerusalem? Om man är helt blank och inte vet – vad är det man ser bland alla symboler, klädnader, Jesusbarn i plast till salu i basaren, långa skägg, korkskruvelockar, dok? Vad är det man hör från psalmsången från kristna pilgrimer vid de heliga platserna och från böneutropen från de många minareterna?

Nsibin:

– I Israel handlar politiken inte i första hand om att man är judar eller muslimer – det är i stället politiska problem som sidorna blåser upp med hjälp av religiösa argument. Palestinier i Jerusalem jag pratat med har sagt att de inte alls var så religiösa innan. Den islamiska slöjan, och de andra

attributen när man klär sig, har förstärkts oerhört i och med att konflikten intensifieras. Jag upplever att man använt religionen för att skapa en starkare enhet mot den rådande situationen; mot Israel, för att skapa en större känsla av vi och dom.

– Min upplevelse var att var och en som var med på studieresan hade egen inställning utifrån sin egen bakgrund, som man sökte bekräfta, förklara och försvara. Både under och efter studieresan. De med frikyrklig bakgrund stödde sionismen, medan de med katolsk och ortodox bakgrund visade sympati med palestiniernas situation. De med muslimsk bakgrund var uteslutande antisionister. Människor överger inte de övertygelser som botten i den egna tron, traditionen, kulturen och historien så lättvändig.

Annika:

– Vi utgår ju från hur samhället fungerar här i Sverige – och så översätter vi det, hur vi agerar här i demokratiska sammanhang, utifrån våra värderingar. Svenskar utgår ju alltid från att vi kommit på det bästa systemet, så vi reser med de glasögonen på. Man kan säga: 'Det är väl inte så svårt att lösa, det är ju bara att försöka nå något slags överenskommelse.' Men Sverige är ett så oerhört sekulärt samhälle, vi har så lite här av vad religionen åstadkommer och hur viktig den kan vara för människor.

Hopp och försoning

Om man reser med svenska glasögon händer det att man söker efter tecken på hopp och försoning när man reser i regionen. I de reseberättelser som Bilda samlat sedan 1960-talet finns många spår av hopp, men resultatet av fredsförhandlingar vittnar oftast om motsatsen. Finns det en väg till fred?

Nsibin:

– Min upplevelse är att det mest är kvinnor som försöker skapa en uthärdlig fred sida vid sida. Israeliska kvinnor. Ett exempel är en israelisk organisation med kvinnor som jag mötte som finns vid checkpoints, vid de långa köerna. De försöker stoppa våldsamheterna och ber sina egna soldater att 'släpp henne förbi, den här kvinnan vill bara ta sina sjuka barn till andra sidan', eller 'den här kvinnan vill bara jobba och förtjäna levebrödet till sina barn hemma'. Men när de

här kvinnorna var hemma och pratade med sina söner fick de höra en helt annan sak. 'Nej, vi måste försvara oss', sa sönerna. 'Ska vi ta till vapen så måste vi. Skulle du inte skjuta den palestiniern som hotade ditt barn och ditt barnbarn?' Då blev de ställda. Vad skulle de svara på det?

Nsibin vill också lyfta de kristnas situation i Mellanöstern som en viktig del i konflikten; de som varken är muslimer eller judar.

– De palestinska kristna hamnar i kläm och flyr landet. Det finns fler kristna palestiniern i Australien än i Israel och Palestina.

Hon menar att de kristna har en röst som inte hörs, som glöms bort:

– Jag har träffat muslimer som sagt att det var först när de tog till vapen som de hördes internationellt, som de blev tagna på allvar. Men om man inte tar till vapen och är våldsam, om man som de kristna gör protesterar på fredlig väg – får man inte höras då? Det är verkligen mycket sorgligt.

Annika:

– Det är otroligt viktigt för mig som kristen att ha fått de här upplevelserna tillsammans med mina kristna syskon i Sverige. Vi har firat nattvarden vid Jesus grav. Det är oerhört starkt att sjunga vid Trädgårdsgraven; sånger som människor i hela världen kan, och faller in i på olika språk runtom. Vi finns här, där Jesus gick, tillsammans. Den dimensionen är jätteviktig för mig. Viktigt för mig är också att möta och vara med om tecknen på försoning. Parents circle är en organisation som samlar både israeliska och palestinska föräldrar till barn som förlorats i konflikten. Jag var med om ett möte där en judisk pappa till en flicka som sprängdes i en buss satt och höll om en palestinsk kvinna som förlorat sin bror i en vägspärr. Budskapet var: det här fungerar inte, vi kan inte driva upp den här våldsspiralen mer. Parents circle åker runt på skolor och berättar. Där hittar man nyckeln, tror jag, till om det någon gång ska komma en lösning. Man måste prata med varandra. Och det är bara att gå till mig själv: jag kommer aldrig att förstå hela komplexiteten i denna konflikt, men om min vilja är att förstå finns det hopp. ■

FOTNOT: Nsibin är ett fingerat namn; hon har valt att vara anonym. Läs en längre version av Nsibins berättelse på www.bilda.nu/scsc

Demonstrationer för sociala rättigheter

På flera håll har israeler och palestinier gått ihop för att göra gemensam sak mot orättvisorna. Tusentals har slagit upp tält i parker och längs boulevarder.

► Det är lätt att bli missmodig när man betraktar situationen i Israel och Palestina. Det saknas inte fredsivrare, men de arbetar i motvind och främst beror det kanske på att så många människor är upptagna med vad som för dem är mer akut; arbetslöshet, bostadsbrist och dålig ekonomi. Det är också lätt att bli lite cynisk.

En konflikt är inte bara något som uppstår, som en plötslig förkylning. En konflikt kräver arbete och organisation. Konflikten i Israel och Palestina har pågått i mer än 60 år och den har gjort det, inte bara för att frågorna är komplicerade och intressena motstridiga, utan också för att olika grupper tjänar på den. Den israeliska armén tjänar på den, korrupta politiker på båda sidor tjänar på den, vapenhandlare tjänar på den, journalister och internationella biståndsarbetare tjänar på den. Politiker i kringliggande länder har hittills tjänat på den, då man kunnat peka på palestinerna som en grupp som verkligen har det dåligt, jämfört med landets egna befolkning. Politiker i Israel och Palestina har kunnat gömma sig bakom den för att slippa ta tag i frågor om sociala orättvisor och annat obekvämt. De enda som inte tjänar på den är folket på gatan, på båda sidor, människor vars skattepengar går till vapen och soldater istället för vård, skola och omsorg.

Ibland har jag tänkt att det hela skulle få ett snabbare slut om folk gick ut och demonstrerade, inte främst för fred men för sina sociala rättigheter i den stat man tillhör. Minimilön. Socialförsäkring. Hyrestak. Att på något sätt låta konflikten tappa i betydelse, att låta den komma i andra hand åtminstone för en stund. Det har sett mörkt ut.

Tills nu. Sommaren 2011.

Runt omkring i Israel, i Tel Aviv och Jerusalem, i Beer Sheva och Haifa, har människor börjat protestera mot de höga hyrorna och bostadspriserna i landet. Mot att två föräldrar kan jobba heltid, men ändå inte få ekonomin att gå ihop för sig och sina två barn. Mot att ingen har råd att leva i Jerusalem utom rika turister i lyxhotell. På flera håll har israeler och palestinier gått ihop för att göra gemensam sak mot orättvisorna. Tusentals har slagit upp tält i parker och längs boulevarder. Makthavarnas gängse retorik om konflikten tycks inte riktigt bita längre.

I skrivande stund pågår stridigheter vid den egyptiska gränsen och jag tror tyvärr inte det kommer att bli en rättvis fred i regionen i brådrasket, men kanske kanske kan den arabiska våren också komma att utvecklas till en israelisk-palestinsk sommar och höst. ■

Den israeliska armén tjänar på den, korrupta politiker på båda sidor tjänar på den, vapenhandlare tjänar på den, journalister och internationella biståndsarbetare tjänar på den.

Text och bild: Erika Andersson
Erika Andersson har studerat kulturantropologi och skrev sin masteruppsats om israeliska fredsaktivister på plats i Jerusalem. Hon har även i omgångar arbetat på Swedish Christian Study Centre.

När arabisk vår blir höst

Vad händer när den arabiska våren vänder till höst? I oktober uppmärksammar Studieförbundet Bilda den dramatiska situationen i Mellanöstern i torsdagsseminarierna *I morgon Jerusalem* och kulturaktiviteter i S:ta Eugenia i Stockholm. Erfarenheter från Bildas studiecenter i Jerusalem vävs samman med dagsaktuella iakttagelser och reflektioner av författare, journalister, kyrkoledare, politiker och forskare.

Här är programmet!

Torsdag 6 oktober

Medierna som skapare av Mellanöstern: Seminarium om journalisters rapportering från de dramatiska skeendena i Mellanöstern och Nordafrika under 2011.

Seminarium kl 16–17.30 med bl a Ziv Koren, israelisk fotojournalist.

Presentation av boken *Shalom Inshallah* (se sid 7) kl 19–20.30 med bl a Ziv Koren, Staffan Scheja, professor och konsertpianist och Rabbi David Lazar, synagogan i Stockholm.

Torsdag 13 oktober

Religionen som politisk kraft i Jerusalem: 2009 presenterade palestinska kyrkoledare dokumentet *Kairos Palestina*. Seminariet behandlar frågan om religion och politik med dokumentet som utgångspunkt.

Seminarium kl 16–17.30 med bl a Axel Awad, metodistpastor i Jerusalem och Karin Wiborn, Svenska Baptistsamfundet, från 2012 generalsekreterare i Sveriges Kristna Råd.

Författarmöte kl 19 med Claude Kayat, fransk-svensk författare och dramatiker, född i Tunisien, av judisk börd.

Torsdag 20 oktober 2011

Mellanöstern i förändring, demokrati och religion i möte: Finns det möjligheter att utveckla sekulära demokratier i Mellanöstern eller är religionen alltid en demokratibegränsande maktfaktor?

Seminarium kl 16–17.30 med bl a Mona Sahlin, tidigare partiledare för S och Annika Eclund, riksdagsledamot för Kristdemokraterna.

Om konst och kultur i Mellanöstern kl 19–20.30 med Tamasi-projektet, som har syftet att stödja aktiviteter i Egypten, Jordanien, Libanon, Palestina, Syrien och Marocko.

Torsdag 27 oktober

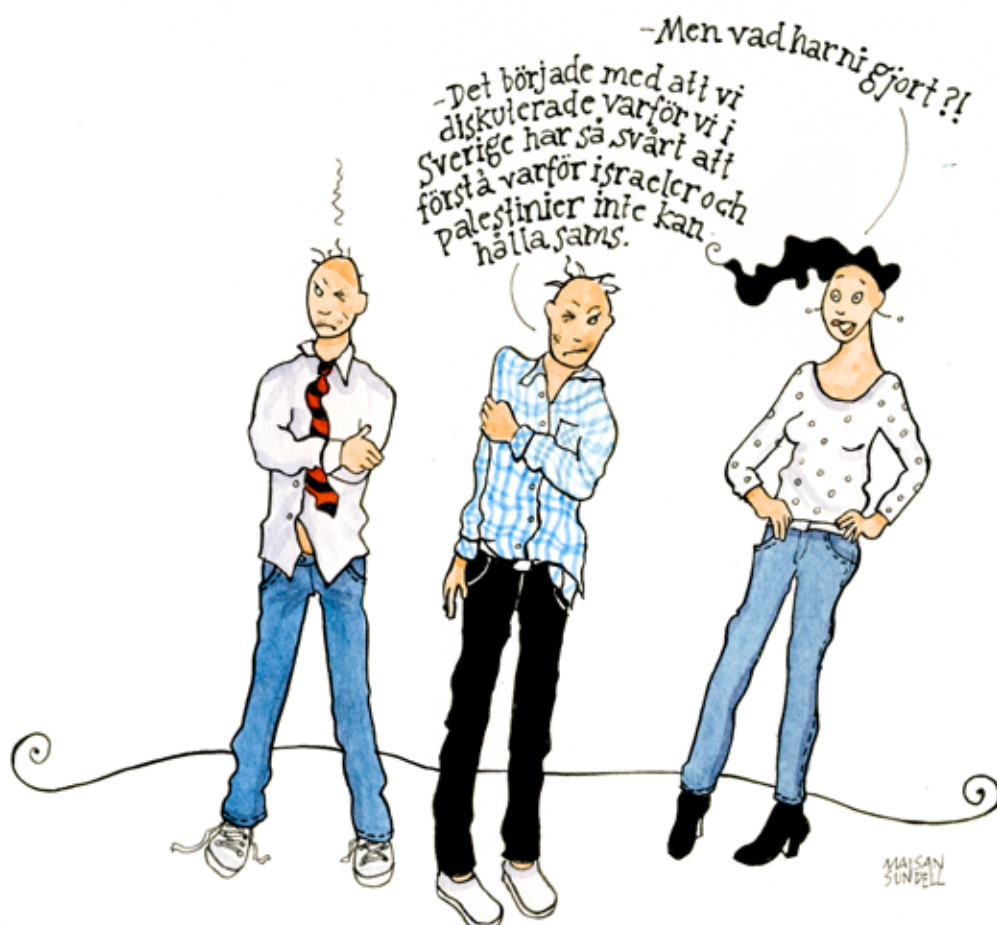
Slöja – val, respekt och den förbjudna frukten: tre välutbildade kvinnor från tre olika religiösa kontexter talar om vad det betyder för dem att bära slöja; att täcka sina huvuden.

Seminarium kl 16–17.30 med Saxcha Lazar, europeiskfödd judinna som under 27 år arbetat som sjuksyster i Jerusalem, Sr. Sofie O.P., katolsk nunna och författare till boken *Om jag glömmet dig Jerusalem*, Meisoun Saleh, muslim, studerande vid Master-programmet Mänskliga rättigheter, THS/UU.

Om ungdomens revolution kl 19–21.30, om musik, Facebook och andra sociala mediers roll i den arabiska våren. Med bl a Christopher Kullenberg, doktorand i vetenskapsteori vid Göteborgs universitet och författare till boken *Det nätpolitiska manifestet* och journaliststuderande Fazeela Selberg, skribent, föreläsare, debattör och bloggare.

Är det fler som tänker som jag?

► Det finns hopp. Och det finns förtvivlan.

I skrivande stund är det dagen efter att Manchester United fullständigt krossat mitt fina, anrika och stolta Arsenal med 8-2. Med ishockeysiffror! Det enda ord som beskriver det som inträffat är förnedring.

Jag som hade planerat allt så bra. Jag valde att gå på gudstjänst i stället för att se matchen. I min enfald tänkte jag att det skulle vara det bästa både för mig och för Arsenal.

Men givetvis kunde jag inte hålla mig. Tjuvkikade i mobilen för att se vad ställningen var i paus – mitt under självaste predikan. Då stod det 3-1 till Manchester United.

Slutresultat: 8-2.

Slutsats: Jag får bära mitt kors och lära mig avhållsamhet från fotboll under gudstjänsttid. Och Arsenal behöver köpa tre nya spelare.

Och de där som säger att fotboll och religion inte har med varandra att göra.

Det finns hopp. Och det finns förtvivlan.

Wilhelm Blixt

Seminarium om att vara ekumenisk följeslagare

► Gävlebon Ann-Sofie Lasell är inbjuden till Norrmalmskyrkan i Stockholm 4 oktober för att berätta om sina erfarenheter under våren som ekumenisk följeslagare i Israel och de palestinska områdena. Om olivträd, Sara och vardagens vanmakt på Västbanken heter föredraget som hon håller 4 oktober.

– Olivträden är så symboliska, säger Ann-Sofie Lasell. De står för en historia, kultur, miljö och försörjning. För palestinierna är det oerhört viktigt att få möjlighet att bruka sin jord, att få skörda sina oliver. Men så hamnar de i situationer som till exempel då ockupationsmakten avverkar olivträd för att kunna fortsätta bygga muren. Det är ett exempel på vardagens vanmakt på Västbanken.

Ann-Sofie Lasell var stationerad i Hebron i tre månader och besökte flera gånger Um al-Kher, en by söder om Hebron. Här mötte hon Sara som är utbildad socionom och hennes sju månader gamla son Mohammed. De lever i flergenerationsfamij under mycket primitiva förhållanden, i ett tält med madrasser på ett trampat jordgolv.

– I detta möte kunde jag göra en personlig koppling till mig själv. Jag har själv en dotter som heter Sara och som är lika gammal. Även hon är socionom och har en son lika gammal som Mohammed.

Men där slutar likheterna. Om olikheterna ska Ann-Sofie Lasell berätta mer om i Norrmalmskyrkan. Intresset för Mellanöstern och situationen där har hon haft länge. Under flera år var hon ordförande i styrelsen för Bildas region GävleDala och följde med Bilda på studieresor till Israel och Västbanken.

– Mina erfarenheter av Bildas engagemang i Mellanöstern är väldigt värdefulla. Jag har fått en bra bild av situationen med många perspektiv, bland annat fick vi möta israeler och palestinier inom olika organisationer som arbetar för fred. Till hösten tar jag nästa steg och utbildar mig till resepedagog inom Bilda.

– För mig som kristen finns det många intressanta platser att besöka i Israel och de palestinska områdena. Den här gången ville jag göra en insats, visa praktisk solidaritet och att det finns hopp om fred.

Under hösten är Ann-Sofie Lasell bokad för ytterligare ett tiotal informationstillfällen, bland annat i olika församlingar i Stockholm och Örebro.

För att få en första känsla kan man redan nu läsa hennes reserapporter på Sveriges Kristna Råds hemsida www.skr.org/seappi ■

Rockbandet Adore från Jönköping ingår i Bilda Live Tour 2011

Bilda Live Tour i oktober

► Under 5–8 oktober pågår två parallella turnéer samtidigt; en i norra Sverige och en i södra Sverige.

Den norra turnén innefattar orterna; Luleå, Umeå, Söderhamn, Stockholm. Där kommer garagerockbandet Mud Walk från Stockholm, rockbandet Kill! Kill! Pussycat! från Ånge och progressivpopbandet Night Skies från Umeå vara banden som spelar.

Den södra turnén innefattar orterna; Jönköping, Falkenberg, Linköping, Söderhamn. Där kommer rockbandet Adore från Jönköping, punkrockbandet In Michigan från Söderhamn och konstupopbandet alibi tom från Göteborg vara banden som spelar.

– Det var cirka 80 band som anmälde sitt intresse att få följa med på Bilda Live Tour. Men det blev alltså Mud Walk, Kill! Kill! Pussycat!, Night Skies, Adore, In Michigan och alibi tom som till slut blev de sex utvalda banden att få följa med den här gången, säger Bilda Live-producenten Emma Swanström.

Läs mer på Bildamusik.nu och i Bildabloggen på Bilda.nu. ■

Hantverk i aktivitetshuset i Karlstad

► Bildas Aktivitetshus Vitalis erbjuder en mängd olika hantverkskurser. Här finns även Café Frisk som riktar sig till daglediga. Hit kan man komma och träffas, fika, lyssna på föreläsningar, tova med ull eller ägna sig åt någon annan kreativ verksamhet.

- Jag har just haft en workshop i tovning. Många som kommer till Café Frisk är funktionshindrade och orkar inte så mycket. Flera har värk i kroppen och kan för en stund glömma bort det, säger Britta Stolpe. De upplever det som meditativt att tova och att det är skönt att jobba med ett mjukt material. Blandar man olika färger vid tovningen så blir det som ett litet konstverk. De blir nästan förvånade över sina verk, har verkligen jag gjort det här?

Britta Stolpe har varit med från början, när Café Frisk startade. Det var hösten 2008 i samband med att föreningen FRIS, Försäkringstagarernas rätt i samhället, bildades. Man la till ett k för Karlstad och caféet fick heta Frisk. Då var det ett öppet forum med kulturprogram och workshops. En i föreningen blev cafévärdinna och höll i aktiviteterna. I dag är de tre stycken som planerar.

- Första gången efter sommaren hade vi kurbitsmålning. Det uppskattades så mycket att vi nu ordnar en studiecirkel. Sedan väntar en förmiddag med ett par föreläsningar, onsdag 28 september om Seyschellerna och onsdag 12 oktober om Gustaf Fröding. Tälja i färskträ, Drömtolkning och Änglamakeri är aktiviteter som följer varannan onsdag. Onsdag 7 december avslutas verksamheten för året med ett litet kalas. Då serveras mat till självkostnadspris. ■

Bild: Anna Lans

Helgkurs i Slängpolska på fläck

► Är du intresserad av att dansa slängpolska såsom den dansades när den stod på sin höjdpunkt på 1700-talet? I så fall är du välkommen till en helgkurs 19-20 november i Vadstena med fokus på äldre dans- och musiktradition.

Kursen vänder sig till den som har dansvana och som tidigare kommit i kontakt med slängpolskedans och -musik. Den här dansen består av ett antal byggstenar, som gör att du kan skapa din egen variant inom dess givna ramar. Vi kommer att gå igenom grunden (rytm, steg och formen) och fördjupa oss i de rytmiska uttrycken och variationerna.

Läs mer och anmäl dig på www.bilda.nu/webbanmalan. ■

Bilda och Riksteatern i samarbete – turné med palestinsk teater i oktober

► Den palestinska föreställningen *48 minutes for Palestine*, med Ashtar Theatre, ges på teatrar i Malmö, Göteborg, Stockholm och Umeå i ett samarbete mellan Riksteatern och Bilda.

48 minutes for Palestine är ett fängslande nytt ordlöst drama, om en kvinna och en man som bor tillsammans mot deras vilja, berättat genom fysisk handling och nyskriven musik. Kvinnan bor ensam och ägnar sin tid åt att sköta sin trädgård. En dag kommer en man objuden in i hennes hus. Han bär på en resväska. Han ser sliten ut och nära döden. Kvinnan vet inte vem han är. Men för honom, är det här stället hans hem... Vi ser paret kämpa för utrymme och makt allt medan temperaturen stiger och vattnet raskt sinar. Deras är ett tvångsäktenskap som ingen av dem vill ha, på en plats som ingen av dem kommer att lämna.

Turnéplan:

8 oktober Malmö Moriskan, 12 oktober Umeå Sagateatern, 14 oktober Stadsteatern Skärholmen, 20 oktober Göteborg Pustervik.

Se kalendarier på Bilda.nu för aktuella tider. ■

Innerligt samtal om livstolkning i vår tid

► Det är nästintill fullsatt i replokalhuset Smedjans aula, vid Münchenbryggeriet på Södermalm i Stockholm, när Mona Sahlin och samtalsledaren Peter Örn slår sig ner i varsin hög stol. I bakgrunden hörs ett svagt brus av övande pop- och rockband från våningen över, vilket blir till en levande, inte störande, kuliss till samtalet som är en del av Bilda Östs serie *Livstolkning i vår tid*.

Peter Örn, med titlar som partisekreterare för Folkpartiet, vd för Sveriges Radio och generalsekreterare i Svenska Röda Korset i meritförteckningen, inleder samtalet känslösamt med att berätta om en episod där både han och Mona Sahlin var inblandade i Estoniakommissionen.

– Den där utredningen blev inte särskilt bra. Anhöriga till Estoniakatastrofens offer var upprivna och sårade. Men Mona Sahlin lyckades så småningom gestalta ett uppriktigt förlåt, säger han som ett slags presentation av kvällens gäst.

Tonen i samtalet är innerlig, men inte utan pendling mellan yta och djup. Mycket handlar om var Mona Sahlins drivkraft och engagemang kommer ifrån, något Mona Sahlin förklarar att hon fick tidigt och att hon alltid varit ordförandematerial om det så gällde elevrådet eller Barbieklubben. Men samtalet glider så småningom in på den utsatthet det innebär att vara politisk ledare när en katastrof inträffar.

– Det är då politiska ledare har möjligheten att uttrycka den kollektiva känslan eller uppfattningen i ett land – att offentligt ge en bekräftelse på det som folket känner och tycker.

– Detta är givetvis svårt. Men någon som på senare tid har lyckats är Norges statsminister Jens Stoltenberg efter den hemska terrorn på Utöya, säger Mona Sahlin.

Fyra ämnen engagerar

Under samtalet framgår det tydligt att rasism, homosexuellas rättigheter, kvinnohat och Mellanöstern-frågan är fyra ämnen som alltid, och fortfarande, engagerar Mona Sahlin. Nu när hon har klivit av som partiledare för Socialdemokraterna sitter hon bland annat i antirasistiska EXPO:s styrelse. Men Peter Örn flikar in frågan om hon kanske ska bli företagsledare nu. Men får ett tydligt svar tillbaka.

– Nej. Jag är politiker, inte en företagsledare.

– Jag hoppas kunna fortsätta att inspirera unga människor till att det är möjligt att bekämpa orättvisor. Eventuellt i form av mentorskap, säger hon.

Mandela och Palme

Under samtalet framgår också att två av hennes främsta politiska förebilder är Nelson Mandela och Olof Palme. Den förste beskriver hon som sin egen Jesus och den andre beskriver hon som själva orsaken till varför hon började engagera sig i Socialdemokraterna.

– Jag förundras fortfarande över hur Nelson Mandela kunde välja försoning och inte hämnd efter åren i fängelset på Robben Island.

– Och gällande Olof Palme, så var det honom jag gick med. Inte Socialdemokraterna, säger hon.

Mona Sahlin och Peter Örn i Bilda Östs samtalsserie *Livstolkning i vår tid*.

Politisk renässans på gång

Under hela samtalet har åhörarna kunnat flika in med frågor. Bland annat undrar någon om Mona Sahlin upplever något intresse bland unga att engagera sig politiskt.

– Ja, jag tycker det. Det är lite av en politisk renässans på gång. Miljöfrågor, rasism och rätt till egna värderingar är viktiga frågor för många unga, svarar hon.

Däremot upplever hon att det är allt färre som engagerar sig som ideella ledare.

– Både inom politiken, folkbildningen och idrottsrörelsen blir det allt svårare att engagera ideella ledare. Det är nackdelen med att allt professionaliseras.

– Givetvis har jag ett särskilt förhållande till folkrörelser och folkbildning då jag som ung i SSU var med i massor av studiecirklar. Och jag tror fortfarande på folkbildning som ett nödvändigt komplement till andra sorters utbildning, säger Mona Sahlin. ■

Text och bild: Wilhelm Blixt

Nästa del i samtalsserien *Livstolkning i vår tid* i Smedjan vid Münchenbryggeriet i Stockholm är den 20 oktober. Då samtalar Peter Örn med diplomaten och politikern Jan Eliasson.

Man ska aldrig underskatta spridningseffekten i en övertygad demokrat

Bild: Scanpix

► Två veckor efter fredagen den 22 juli står jag och tittar genom det ros-bemängda stängsel som rests i centrala Oslo. Det jag ser är inte ett regeringskvarter i en samtida nordisk huvudstad. Det är kopior av bilder från Västbanken med kratrar i vägarna, betonghöggar med uppstickande armeringsjärn, ihåliga byggnader och glassplitter. Allt insvept i bottenlös tystnad.

Målet för en människas politiska engagemang hade som medel att utsläcka andra människors politiska engagemang. Det ledde till en fasansfull konfrontation mellan två kontrasterande idéer om hur människor ska leva tillsammans. En av världens starkaste demokratier visade sin skörhet – men också sin stabilitet.

En vecka efter Oslo är jag i Kina för att föreläsa om ungas politiska deltagande. Jag reser dit med hundratalet ungdomar från olika europeiska länder. De kinesiska ungdomar som vi får träffa utstrålar framtidstro. De är stolta över sitt land. De verkar övertygade om att deras självutnämnda ledare leder dem mot en ljus framtid. Vi besöker ett av stadens företag, hi Tech-giganten HUAWEI, där genomsnittsåldern sägs vara 29 år.

Den avancerade tekniken för att kommunicera finns där – men inte friheten att använda den. Regeringen i Beijing hade just släckt ned Facebook

sedan den använts för att sprida o censurerad information om en tågolyckas verkliga omfattning och orsaker. Det lokala partifolket talar allvarsamt med oss om att den politiska stabiliteten var hotad.

Via Internet ser vi samtidigt att även regeringen i London vädrar idéer om att inskränka Facebook sedan arbetslösa ungdomar i våldsamma upplopp uttryckt sin vanmakt och sitt utanförskap. Unga briter misstror sina demokratiskt valda ledares möjligheter att ge jobb och välstånd, ja att ens vilja lyssna.

Demokratin förutsätter demokrater, brukar folkbildare säga. Och att stödja redan övertygade demokrater bör förbli en av Bildas starkaste och viktigaste grenar. Man ska aldrig underskatta spridningseffekten i en övertygad demokrat.

Men kan vi göra mer tillsammans med de tvehågsna, de som är på väg att desillusioneras? Vi har erfarenheter av att med olika metoder gestalta vanmakt, bekämpa intolerans, förstärka självtilltro och kommunicera utan våld. Våra medlemsorganisationer erbjuder idéer och engagemang om något varaktigt att leva för – i respekt för andras livstolkning.

Ju smartare vi kan förena dessa båda förmågor, desto större blir vårt bidrag till en hållbar samhällsfred. ■

Vi har erfarenheter av att med olika metoder gestalta vanmakt, bekämpa intolerans, förstärka självtilltro och kommunicera utan våld.

Erik Amnå,
Bildas förbundsordförande

Låt hösten börja på webben

Bilda.nu

Bläddra i vårt utbud av studiecirkelar och utbildningar. Hitta konserter, seminarier, utställningar och mycket annat i vårt arrangemangskalendarium.

Bilda.nu/online

Samtala om livsfrågor, läs en bok – och förändra världen! Delta i studiecirkelar och nätverk med människor från hela Sverige – på nätet.

Bildamusik.nu

Egen bandsida, webbradio, bra läsning och giganalender. Ställ en fråga till onlinekonsulenten!